

не виявлено: рівень агресивності залишився стабільним або дещо підвищився, що пояснюється відсутністю цілеспрямованого психокорекційного впливу.

Таким чином, застосування арт-терапевтичних методів у психокорекційній роботі з підлітками сприяє зниженню рівня агресивності, підвищенню рівня комунікативної компетентності та формуванню конструктивних способів вираження емоцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія як засіб психосоціального відновлення особистості. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. № 4. С. 28–34.
2. Дзюба Т.М. Психологічна корекція агресивності підлітків засобами арт-терапії. Publishing House «Baltija Publishing».2021.
3. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВД «Слово», 2013. 464 с.
4. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. / ред.: Т. А. Дічевська. 2-ге вид., доповн. Київ: Академвидав, 2011. 382 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО УМОВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Почка К. А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Сучасний період, який переживає суспільство України, є в усіх відношеннях кризовим. Швидкі зміни, які відбуваються в економічній, політичній, соціальній та інших сферах життя, відкрите військове вторгнення 2022 року, розповсюдження військових дій по території нашої країни, запровадження блек-аутів та обмежень соціальної взаємодії часто являються хаотичними, несподіваними і вимагають від кожного повсякденних незвичних дій та рішень. Такі умови життєдіяльності висувають підвищені вимоги до адаптивних механізмів людини та вимагають впровадження сутнісних змін до організації навчального процесу у вищій школі.

Особливо складним та кризовим процес входження до освітнього середовища постає, якщо він організований у формі змішаного навчання, коли кількість контактів з викладачами та іншими студентами строго обмежена та регламентована, а організація навчального процесу покладається на навички самоорганізації студента [1, 2].

Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи «Психологічні особливості адаптації студентів першого курсу закладу вищої освіти до

умов змішаного навчання під час воєнного стану» обумовлена як об'єктивними умовами функціонування вищої школи в умовах змішаного навчання під час блекаутів та запровадження військового стану, так і необхідністю психолого-педагогічного забезпечення ефективної адаптації студентів першого курсу до нової професійно-зорієнтованої системи навчання у змішаній формі.

Для діагностики особливостей адаптації студентів першого курсу закладу вищої освіти до умов змішаного навчання під час воєнного стану використано методику діагностики соціально-психологічної адаптації (К. Роджерс, Р. Даймонд). Емпіричною базою дослідження виступала вибірка, до якої увійшли 60 студентів першого курсу навчання денної та заочної форми (56 дівчат та 4 хлопці), які навчаються у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка за спеціальністю «053 Психологія».

Встановлено, що 56% першокурсників не очікують позитивного ставлення від оточуючих. Відчуваючи невпевненість у собі та соціальну дезорієнтацію у нових для них умовах навчання, такі студенти побоюються встановлювати соціальні контакти, оскільки вважають, що одногрупники не приймуть їх у свою спільноту, не прагнуть з ними взаємодіяти. Такі студенти часто не розуміють мотивацію тих чи інших вчинків оточуючих, і тому не можуть успішно передбачати їх поведінку. Через це, мають знижений рівень соціально-психологічної адаптації. Особливої ваги до цього параметру додає те, що їх контакти здійснюються переважно дистанційно і вони часто навіть не знають достатньою мірою своїх одногрупників, мають лише «заочне», дистанційне знайомство і спілкування з викладачами та адміністрацією закладу. Позитивне ставлення від оточуючих очікують лише 23% досліджуваних вибірки, які не бояться спілкування з представниками групи і прагнуть його здійснювати.

Також, 54% досліджуваних характеризуються негативним ставленням до свого «Я», негативно оцінюють свої особистісні якості, що є показником низької адаптованості у навчальному середовищі. Через проблеми в адаптації до нових для студентів умов змішаного навчання, вони стали негативно оцінювати себе, бо сприймають свою особистість, як не спроможну до успішного адаптування до змін. Вони можуть відчувати труднощі у своїй компетентності в навчальному змішаному процесі і тому можуть негативно оцінювати параметри власного «Я», розглядаючи себе як не компетентних в питаннях освіти.

Тільки 20% досліджуваних мають усталене позитивне відношення до власного «Я», позитивно розцінюють свої особистісні якості і вважають, що можуть бути цікавими для одногрупників. Вони успішно адаптувалися до процесу дистанційного навчання та позитивно оцінюють свої особистісні характеристики внаслідок спроможності до організації своєї активності в межах змішаних форм навчання.

Нами визначено, що більшість досліджуваних (61%) характеризуються переважанням негативних емоцій під час міжособистісної взаємодії у студентській групі, особливо коли це відбувається в дистанційному форматі. Вони відчують тривогу, негативні переживання під час перебування у студентській спільноті, що пов'язані, імовірно, з їх очікуванням негативного ставлення від оточуючих, неспроможністю спілкуватися з ними віддаленими засобами зв'язку.

Тільки 25% досліджуваних характеризуються позитивними емоційними переживаннями під час спілкування з одногрупниками, вони раді соціальним контактам, стосункам із оточуючими, налаштовані на спілкування. Спроможність до комунікації в змішаному форматі у них значна, і взаємодії через месенджери і комп'ютерні програми для них достатньо.

Переважає більшість (60%) досліджуваних не мають вираженого прагнення до домінування у соціальних контактах. Вони як правило займають позицію того, кого ведуть, не переймаючи на себе роль лідера у студентській взаємодії.

Такі студенти залежні від думки оточуючих і прагнуть проявляти конформізм у прийнятті групових рішень. Це може бути пов'язано з їх невпевненістю у своїх силах та навчальних можливостях і супроводжує процес групової динаміки студентської групи. Також, в умовах змішаного навчання достатньо складно реалізовувати групову динаміку, здійснювати розподіл влади. Переважно, групове керівництво здійснюється за вертикаллю влади від старости групи до пересічних її членів із задіянням куратора, викладачів чи представників адміністрації в телефонному режимі чи шляхом листування, організації зустрічей в Zoom, Google meet, тощо.

Тобто, першокурсники переважно не адаптовані до умов навчання у виші при змішаному навчанні, що виражається у їх соціально-психологічних труднощах. Вони не очікують позитивного ставлення від одногрупників, відчують емоційний дискомфорт від перебування в контактах з освітнім середовищем в умовах дистанційної освіти, що виражається у погіршенні ставлення студентів до власного «Я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гресько І.М. Професійне здоров'я особистості в умовах пандемії. *Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я*: мат-ли V Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Київ, 18 листопада 2020 р.) / за заг. ред. проф. О. В. Бацилевої. Київ, 2020. С.39–42.
2. Засєкіна Л. В. Академічна доброчесність, якість освіти та якість життя студентів в умовах дистанційного навчання під час COVID-19. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, січень 2021. № 12. С. 41–45.